СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 171. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 26-го липня 1938. No. 171. Jersey City, N. J., Tuesday, July 26, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УЛИВНІ ДОЩІ НА СХОДІ ПРИЧИНОЮ ПОВЕНЕЙ

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Уливні дощі, що навістили понад тисячу миль побережжя Атлянтику в суботу, спричинили в багатьох місцях поважні виливи рік і потоків.

Маєткові шкоди обчисляють на сотки тисяч долярів. Досі начислено, що жертвою повени впали 8 осіб.

На залізниці Ню Йорк Сентрал коло Йонкерсу, Ню Йорк, обвалилась на залізничу дорогу земля, підмулена хмароломом. На переїжджаючому поїзді було 15 осіб, ранених цим обвалом.

Поважно потерпіли стейти Мейн і Масачусетс. У стейті Конетикот упав осліплений дощем літак американської фльоти. Згинули пільот і два пасажири.

Через недільну погоду води рік почали опадати.

ЛІТАК ВЛЕТІВ У ЮРБУ НА ПАРАДІ.

БОТОТА (Кольомбія, Південна Америка. — Підчас військової паради впав військовий літак на гущу зібраних людей. Згинули на місці 34 особи, а 150 інших були ранені. Припускають, що з ранених декотрі помруть та що число вбитих остаточно винесе понад 50.

Причиною випадку було те, що виконуючи акробатичні вивороти в повітрі, летун зачепив крилом літака за степеницю. 50,000 осіб бачили випадок. Президент републики малощо не впав жертвою випадку.

ЗАМІТНІ ПРАВИБОРИ ДО КОНҐРЕСУ.

ФОРТ ВОРТ (Тексас) — При виборах у 20. конґресовому дистрикті поваленo Морія Мейверика, відомого приятеля президента Рузвелта й політики „нового розділу".

Мейверик звісний не лише в стейті, але й поза стейтом.

УТОПИВСЯ МОРЯК З ВОЄННОГО КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — З воєнного корабля „Ферфакс", що стоїть тепер на якорі на ріці Гудсон коло 59. вулиці, впав у воду Пол Ерик Ґранді, 27-літній помічник головного електротехніка, і втопився.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ КРИТИКУЄ УРЯД.

ВАШИНҐТОН. — В останньому числі свого орґану „Федерейшенист", Американська Федерація Праці закидає Краєвій Раді Робітничих Відносин, що вона мішається у внутрішні справи Федерації й піддержує Комітет Просмилової Орґанізації. Часопис каже, що така поведінка урядового бюра противиться духові закону про робітничі відносини.

ДЕРЖАВА ВІДСТУПИЛА ВІД УЧАСТИ В СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

САН САЛЬВАДОР. — Міністер фінансів Сальвадору заявив, що ця держава не буде брати участи в світовій виставі в Ню Йорку, зате буде брати участь у виставі в Сан Франсіско, бо Сан Франсіско купує 80 процентів кави Сальвадору.

НА РЯТУНОК ЖІНКАМ.

ВАШИНҐТОН. — Мері Андерсон, директорка жіночого бюра при Департаменті Праці, предложила Франсис Пекринс, секретарці праці, проект допомоги жіноцтву, котрий розробляє докладно плян грошевих підмог для хорих і немічних жінок та плян шукання праці для тих, що можуть працювати, головно для тих, що їм минуло вже 40 літ.

КОМУНІСТИ ЗАЛИЦЯЮТЬСЯ ДО ЦЕРКВИ.

НЮ ЙОРК. — О. Роберт Вудс, один із священиків римо-католицької катедри св. Патрика, виявив підчас проповіди, що кожний священик при цій катедрі дістав від комуністичної партії лист, у котрім партія пробує переконувати, що римо-католицькій церкві й комуністичній партії нічого сваритися та що вони повинні бути братніми союзниками. Проповідник назвав комуністів фальшивими пророками, фальшивими приятелями та вовками в овечій шкірі.

СВЯТКУЮТЬ ПАМЯТЬ ВИЗВОЛЬНИКА ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — По всіх просто краях Середущої й Полудневої Америки святковано останньої неділі уродини Сімона Болівара Визвольника. Він підняв був в американських кольоніях Еспанії повстання проти Еспанії та довів до створення з них самостійних републик.

Святкували річницю й тут. У святі взяли участь представники американського уряду та офіціяльні представники уряду Мексика, Кольомбії й Венесуелі.

ПРАЦІ КОЛО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Заряд виставової корпорації потвердив плян збудування на виставовій площі „дитячого світу". Коштом міліона долярів мається збудувати на площі 7 акрів вистави й забави для дітей.

ТУРКИ ЗАЙМАЮТЬ АЛЕКСАНДРЕТУ.

По світовій війні забрано від Туреччини санджак Александрету, пасок території здовж Середземного моря від Сирії до Туреччини, і піддано його під французький мандат. Недавно тому Туреччина зажадала, щоб санджакові надати автономію і дати в ньому концесії Туреччині. За ці концесії Туреччина стала союзницею Франції. На світлині турки вбивають баранів на свято. В місто входять турецькі війська.

ГІТЛЄР УДЕКОРУВАВ УКРАЇНЦЯ.

За заслуги при орґанізації міжнародньої ловецької вистави у Берліні відзначив Гітлєр відомого українського лікаря, доцента букарештенського університету, д-ра Івана Филиповича з Чернівців, ордером „Німецький Орел".

МОЛОДИЙ БАНДИТ.

У Вінніпеґу стався випадок, який вказує на здичіння обичаїв між молоденьким поколінням у тому місті. Одного вечора, в семій годині, до продаючого часописи 12-літнього Мориса Ґарднера приступив трошки старший від нього хлопець і заявив Ґарднерові, що він знає вісім людей, які хотілиб купити від хлопця ґазети. Ґарднер, бажаючи заробити кілька центів, пішов зі невідомим молодцем аж до будинку збіжевої біржі при вулиці Ломбард. Там незнаний молодий бандит схопив хлопця за руку, заволік його на беріг ріки і силою вирвав від Ґарднера в готівці $1.10 і вісім трамваєвих білетів. Притім молодий бандит грозив хлопцеві, що його кине до ріки, коли він буде противитись або кричати.

СМЕРТЬ НА ГЛАДКІЙ ДОРОЗІ.

На одній з вулиць Букарешту, свіжо скропленій водою, перекинувсь автобус. Згинув сотник румунської армії Черневський, який стояв оподалік на хіднику. 5 осіб зпоміж пасажирів автобусу важко ранені.

ЗАЛІЗНИЦЯ І ЗЕЛЕНІ СВЯТА.

Першого дня Зелених Свят на стації Запитів під Львовом касієр не хотів продати білетів до Львова багатьом нашим селянам і селянкам, мовляв: „То певно на Яновскі цментарж! Ютро!" Наші селяни мусіли йти пішки до Львова. Чи це в інтересі залізниці відзвичаювати людей від неї і чи до компетенції залізничих урядовців належить розгляд причини подорожі громадян?!

ЗАБОРОНИЛИ ЗАЛОЖИТИ ФІЛІЮ Т-ВА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ В КРЕМЯНЦІ.

Кремянецьке староство не приняло до відома „зе взґленду на безпеченьство публічне" зголошення управи Т-ва ім. Лесі Українки в Луцьку про заложення філії Т-ва в Кремянці, де знаходиться українська ґімназія, що її утримує Т-во.

БОРОТЬБА З ВЕНЕРИЧНИМИ НЕДУГАМИ.

Д-р Ф. В. Джексон, заступник міністра здоровля при манітобськім уряді, заявив на днях, що на найближчій сесії провінціяльної леґіслятури буде внесений законопроєкт, на підставі якого всі новоженці мусять перед вінчанням піддаватися під лікарські оглядини на ствердження, чи вони не є заражені венеричними недугами. Притім д-р Джексон заявив, що в самій тільки Манітобі що року занепадають на одну з венеричних недуг 1,600 осіб. З того багато випадків сифілісу. Статистика виказує, говорив д-р Джексон, що шість відсотків усіх пацієнтів, лікуваних у шпиталях публичним коштом, мають у своїй крові заразки сифіліса. Про це хорі часто навіть самі не знають. У манітобських клініках кожного тижня лікують тисячу пацієнтів, хорих на венеричні недуги. В тім очевидно зараховані такі пацієнти, які відвідують шпиталі що тижня. Половина хорих на ріжні венеричні хороби рекрутуються з осіб у віці від 13 до 30 років. Назагал до шпиталів дістаються шість відсотків пацієнтів, які колись мали венеричну недугу і тої недуги або взагалі не лікували або лікували недостаточно. З публичних податків на тих пацієнтів видається в Манітобі $50,000 річно.

У шпиталях, говорив д-р Джексон, є велике число хорих осіб, яких хороби є наслідками невилікувальних венеричних недуґ. Держава видає на таких людей величезні суми грошей. Через венеричні хороби велике число осіб занепадає на ріжні недуги серця.

ЗМІНИ В КРИМІНАЛЬНІМ КОДЕКСІ КАНАДИ.

Домініяльний парлямент ухвалив на теперішній своїй сесії деякі зміни в кримінальнім кодексі. І так, спис усіх револьверів і пістолєтів, що знаходяться в посіданні канадійських громадян, буде відтепер відбуватися кожних 5 років від березня до липня. Кару за дуже невважну й легкодушну та заскору їзду автами по гостинцях і дорогах підвищено на два роки вязниці або $1,000 кари, або на обі кари разом. Також можна буде відібрати керманичеві авта, що їздить невважно або заскоро, право їзди автом на три роки. Ці всі кари можуть бути наложені, хоч через невважну або заскору їзду не спричинено нікому ніякої шкоди. Також додано до домініяльного кодексу клявзулю, що накладає два роки вязниці на того, що краде ростини, овочі та городовини з чужих земель.

РЕДУКЦІЯ УКРАЇНЦІВ.

У звязку з нагінкою на українців, яку ведуть деякі „народові" кола, що зараз по уступленні воєводи Юзевского почали складати списи українців, яких треба повикидати з ріжних посад, міський уряд Луцька виповів працю трьом українцям - інжинірам, що зрештою були контрактовими службовиками. Самі поляки признають, що українці скрізь і всюди дуже добре працюють. Навіть ковельський староста, що не грішить сентиментом до українців, якось сказав, що українці — це найкращі робітники. Але, річ ясна, справа не в найкращих робітниках, а в тому, щоб не було українців.

„ПОЛЬСЬКА ГЕРБАТА".

Один з варшавських ботаніків виплекав ростину, що — здається — може в дечому заступити справжній чай. Привіз чаю вимагає багато девіз, а спроба заступити чай мятою — не вдалася. Чи прийметься ця „польська гербата", побачимо.

УСПОКОЄННЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ТОКИО. — Японська офіційна аґенція доносить, що японський уряд на днях запропонує совєтському урядові сторення комісії, в склад якої входили би представники Японії, Совєтів і Манчука. Та комісія малаб розглянути недавнє стертя японських відділів з совєтськими, а також усі інші сутички, що часто появляються на совєтсько-манчуцькій ґраниці. Загальний настрій у Японії спокійний і є таке переконання, що до війни між Совєтами і Японією в найближчій будуччині не прийде і що Совєти погодяться на пропозицію Японії. Совєтська влада на Далекому Сході вже згодилася видати двох японських представників, які були вислані на совєтський бік у ціли переговорів, а яких совєтська влада затримала.

АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУЗЬКИЙ СОЮЗ.

ПАРИЖ. — Анґлійський міністер війни, Гор Беліша, який тепер перебуває в Парижі, заявив, що внаслідок анґлійсько-французького союзу два краї немовби знайшлись під одним прапором, а їх армії під кермою одного військового штабу.

ІТАЛІЯ ДАЛІ ПРОПАҐУЄ „РАСОВІСТЬ".

РИМ. — Всупереч переконанням деяких кругів, що Італія тільки часово висунула свою расову політику, щоб у той спосіб відстрашити німецьких жидів від візду до Італії; італійські часописи, головно „Джорнале д'Італія", далі пропаґують расову політику, звернену головно проти жидів. Редактор цеї ґазети, Вірджініо Ґайда, якого загально вважають „голосником Мусолінія", написав статтю, в якій закидає жидам, що вони своєю роботою стягають упадок на народи і їх держави. Наперед вони даний нарід підкопують морально. Дірвавшись до влади в данім краю, вони нищать його при помочі всіх засобів. Та стаття кінчиться словами, взятими з американського жидівського журналу, „Ди Америкен Гібру Ревю", з 3 червня ц. р., в якім говориться: „В цій нищильній політиці американське жидівство здоротись духову і політичну коаліцію трьох синів Ізраеля: Літвінова, Блюма і Гор Белішу".

ЛЮДИНА В БОРОТЬБІ З ПРИРОДОЮ.

ЖЕНЕВА. — Ціла Европа з запертим віддихом очікує вістки, що сталося з чотирма альпіністами, які хотіли доконати неможливого і хотіли видряпатися на скалу, високу поверх одної милі, що її один бік спадає прямовисно, майже як стіна. Саме з того прямовисного боку ті альпіністи хотіли видряпатись на сам вершок, вбиваючи в щілини скали залізні цвяхи й привязуючи себе шнурами до них. Вони зробили вже були в той спосіб коло 6,000 стіп і залишилось їм іще було всього лиш кількасот стіп. Та на верхах гір вибухла мряка, мороз і буря. Вона поховала їх, і не знати, що з ними сталося. Знавці говорять, що вони від морозу там померзнуть. Та є такі, що мають надію, що вони і ту перешкоду поборють.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ В НАСТУПІ.

ТЕРЕУЛЬ (Еспанія). — Армія ґен. Франка перейшла в наступ на західньому фронті і захопила важне містечко Кастуера. Притім вона захопила околиці, багаті в ріжні мінерали. На інших фронтах націоналісти також роблять поступи вперед. Вони здобули в останніх днях поверх 3,000 квадратових миль території.

НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ОСТЕРІГАЄ ЧЕХІВ.

БЕРЛІН. — Німецький ґенерал фон Мецш надрукував статтю, в якій остерігає чехів, щоб вони занехали свій союз із Совєтами, бо це готово нанести їм клопоту. Він підкреслив, що великі держави, включаючи Анґлію і Францію, не дуже хочуть викликати світову війну, щоб оборонити Чехословаччину. А Совєти під оглядом мілітарним не багато варт.

БРИТІЙСЬКА ПРЕСА ВІДНОСИТЬСЯ ЛЕГКО ДО НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Вся анґлійська преса перестала атакувати німців. Навпаки, слідно в ній охолодження у відношенні до чехів. Передові часописи навіть дають пораду чехам, щоб вони приняли всі пропозиції німців .Дехто думає, що анґлійська преса приняла цей тон на передодні важних подій, які станутьcя в середущій Европі.

ЖИДІВСЬКИЙ РАБІН ТОРГУЄ НАРКОТИКАМИ.

ПАРИЖ. — Французька поліція арештувала рабіна Ізаака Ляйфера з Бруклина, який займався тим, що пересилав до Америки в святих жидівських книжках наркотики. Переплетникові, який приготовляв йому спеціяльні книжкові оправи, рабін говорив, що він у тих книжках спроваджує до Америки „пісок зо святої землі".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВОБОДА ДРУКОВАНОГО СЛОВА

Сталася в Ню Йорку подія, що в драматичний спосіб зясувала громадянству основи політичної системи Америки й поставила її в різкому противенстві до інших систем.

Соціялістична Робітнича Партія видала брошурку, в котрій „розкривається" Джана Л. Луіса, голову Комітету Промислової Орґанізації, представляючи його як юнійного рекетіра, фальшивого робітничого провідника й знаряддя капіталістів для боротьби проти робітників.

Цю брошурку продавали по вулицях Ню Йорку аґенти цеї партії. Одного з них арештовано за те, що, мовляв, він продавав брошурки без дозволу поліції. Коли його поставлено за це на суд, міський суддя відкинув обвинувачення, заявляючи, що домагатися від людини дозволу на продаж друкованого слова значило би стільки, що відбирати людині конституційні ґ а р а н т і ї свободи друкованого слова.

Ґазети приплеснули цьому рішенню судді, добачуючи в ньому видно й оборону свободи преси. Деякі ґазети позволили собі притому напасти на Джана Л. Луіса як на людину, що була особисто заінтересована в обмеженні конституційної ґарантії свободи друкованого слова.

Тимчасом Джан Л. Луіс, дізнавшися про рішення судді, видав публичну заяву, в котрій теж заявився за судове рішення: „Я радий, що дальший продаж цеї брошурки не буде мати дальших обмежень. Американський народ має право поширяти й читати розбіжні погляди, без огляду на те, як ці погляди упереджені й викривлені. Рішення судді є розумне й годиться з нашими найкращими традиціями. Я сподіваюся, що члени Комітету Промислової Орґанізації будуть мати стільки свободи поширяти свої летючки й продавати публікації Комітету Промислової Орґанізації, скільки свободи Комітет признає своїм ворогам".

Заява Луіса замітна передовсім тим, що тут чоловік виступає в обороні засади, хоч виконування цеї засади в даному випадку приносить шкоду йому самому. Заява ще замітніша тим, що Луіс виразно признає свободу поширяти друковане слово, хочби в ньому були погляди упереджені або перекручені. Як звісно, ті, що обмежують свободу слова, власне заслоняються тим, що колиб людям дати необмежену свободу публікувати свої погляди, то публіковано би брехні й забобони. Тому, мовляв, для охорони публики перед такими фальшивими поглядами треба обмеження свободи друкованого слова. В основі цього погляду лежить переконання, що людина своїм свобідним розумом не потрапить розріжнити брехні від правди. Тому вона потребує поліцая, що має їй сказати, де правда, а де неправда.

Американська система виходить із заложення, що й звичайна людина, коли їй предложити брехні й правду, потрапить визнатися в правді, а навіть, якби не потрапила визнатися в одному або другому випадку, то вже самі спроби визнатися виробляють у ній цю здібність щораз більше і щораз більше зменшують можливість одурення.

О. С.

КРИМ

Питання наших окраїн дуже дражливе. Тут хочу звернути увагу не на східні, ні на західні наші окраїни, а **на південі.** Цю справу, справу Криму, у нас дуже мало порушують. Донедавна її навіть не вважали у нас такою важною. Але наші противники **вважали** її за таку і відповідно до тої своєї гадки про неї поступали.

Насамперед **Москва.** Здобувала вона Крим для свого царства на спілку з Україною. Властиво **українці перші** показали їй туди шлях: походи кошового Сірка, гетьмана Самойловича, потім Мазепи. По тих, розчищених українськими вояками стежках, сунула на Крим Москва, щоб за Катерини завоювати його остаточно. Але, завоювавши, вона зробила його своєю провінцією. І тому, коли в 1917 р. зачали зарисовуватися контури незалежної української держави, ціла московська державна думка, всі політичні партії зареклямували Крим для Росії. Вислідом того була анексія Криму і його втілення до СССР, властиво до РСФСР, до російської федераційної републики, всупереч усяким ґеоґрафічним і іншим оглядам, яні наказувалиб втілення Криму до України. Важність Криму прекрасно оцінили і німці в 1918 р., і тому, коли українська бриґада Натієва машерувала на півострів, щоб зєднати його з українською республикою, німці, висуваючи наперед турків, наклали своє „вето". Натієв мусів завернутись, а з Криму створено автономну державку під зверхністю Німеччини.

Недоречність такої розвязки питання бє в очі. Крим передусім ніколи не був самостійним. Давніше був під зверхністю Отоманської Порти, під зверхністю султанів. Потім фактично зданий на ласку і неласку кошових отаманів Запорозької Січи, то під владою Москви чи Німеччини, але самостійним він не був. Тому, коли він мусить уже входити в склад якоїсь держави, то, ясна річ, що тільки в склад держави української, з якою звязаний ґеоґрафічно, а у великій мірі етноґрафічно (українська кольонізація). І нарешті найважніше: **хто посідає кримські порти, той командує над цілою Україною. Той може робити з нею, що хоче, робити десанти, бльокувати і т. п.** Ясна річ, що на щось подібне ні одна держава позволити не може; не може позволити й українська держава, яка скорше чи пізніше над Чорним морем повстане. Самостійницькі забаганки кримців це ніщо інше, як забаганки, диктовані якоюсь іншою силою, ворожою Україні; в інтересах Криму відділятися від України нема ніякого сенсу.

Та не тільки Москва; є ще й друга сила, яка, на всякий випадок, хотіла би бачити Крим „самостійним", себто під чиєюсь зверхністю, лише не українською. Таку думку м. і. пропаґує інтенсивно **польська преса,** і то саме та, що вдає з себе страшну прихильницю самостійної України (над Дніпром), напр. „Мисль Польска"„ „Бюлетинь Польско-Украіньскі" й інші. Вразі потреби завше вони знаходять якихось **варшавських кримців,** що „протестують" проти „українського імперіялізму" і домагаються самостійности Криму... Цій ґрупі польської громадської думки йде, у випадку Криму, про те, що й у випадку так званої „Козакії", штучного конґльомерату земель коло Дону, видуманого спеціяльно на те, щоби ззаду шахувати евентуальну самостійну Україну. Ось для того самого видумано і „самостійність Криму" цією пресою і тими ґрупами. Історики тої ґрупи радо розводяться над історичними споминами, як то колись, під Ґрунвальдом, „руські полки" і татарська кіннота помогли рятувати кордони Річи Посполитої проти „кжижаків". Для цього і тепер здаласяб Україна, „сфедерована" з Польщею, і кримські татари на поміч, але „самостійні", незалежні від України...

Ідея „незалежности" Криму для українців є ідея цілком неприємлива. В усіх публікаціях ми мусимо відпирати цю ідею **як недопускальний замах на інтеґральність нашої території.** Кримцям Україна напевно **ніякої кривди** не зробить. Але не може позволити, щоби, прикриваючись „правами нації на самоозначення", якась **чужа** сила, хотіла, з допомогою Криму, мати в своїй ласці і незалежну Україну. Подібні претенсії тим менше оправдані, що в Кримі є лише 25—30% татар.

ОСТАННІЙ АКТ

(Стаття львівського „Діла" з 9. липня ц. р. про договір між Польщею та Ватиканом у справі поуніятських церковних земель).

Сойм саме ратифікував договір між Польщею й Апостольською Столицею, яким Рим за 2 чи 2½ міліона зл. відступає польському урядові нібито своє право до земель і майна, що колись належали до Греко-Католицької Церкви та українського населення, яке творило цю Церкву. Польський уряд цим договором хоче: 1) начеб залеґалізувати те, що фактично сталося з бувшими уніятськими церквами та землями; 2) найдешевшим коштом набути для себе право власности на землі православних, колись уніятських церков. Найцікавіше, що справжній власник тих земель — а ним є без сумніву український нарід і та уніятська церковна орґанізація, яку він творить, не бере участи в акті договору. Сторони, що договорюються між собою, наче не знають, хто є цим дійсним та правним власником колишніх уніятських, нині православних церковних земель. Тому легко дійшло в них до порозуміння.

Трансакція, яку переводять між собою Польща й Ватикан, сповидно має вигляд формально-правного акту. Лише біда в тому, що прицьому обидві сторони оперують правними фікціями, а не правно - реальними фактами.

Землі, що є предметом трансакції, в історичній дійсності належали до автохтонного українського населення та до тієї церковної орґанізації, яку цей нарід творив. Байдуже, що ця церковна орґанізація в ході історії змінювалась, а саме первісно була православна, потім греко-католицька, вкінці знову православна. Церковні землі чейже належали до **живих людей,** що творили даву церковну орґанізацію, а ті живі люди — завжди та незмінно належали до одного і того самого українського народу. Це є дійсне, вічне в історії, і цього факту не оминути ніякими софістичними правними формулками.

Але як і стати на чисто правний ґрунт, то чейже вихідними точками, що визначували правний стан цих церковних земель, треба признати передовсім IX-тий і X-тий том р о с і й с ь к и х законів, які признавали за Православною Церквою право до земель, що були в її посіданні до світової війни, а ті закони й досі не втратили своєї обовязуючої сили. Другим рішальним ментом є польська конституція, що признає за Православною Церквою право власности до її майна, притому таке саме, яке має, скажім, і римо-католицький костел. Третій, хоч нерішальний, зате цікавий момент той, що при цій трансакції зіґноровано зовсім Православну Церкву, яка чейже існує. Адже в цих 12,000 га., які стали предметом торгу, є тисячі гектарів землі і десятки церков, які дотовано в XIV. і XV. т., або перед війною без сумніву за гроші православних, коли ще унії не було. Чи й вони є „поунійні" добра?

Очевидно держава завжди має право застосувати вивласнення церковних чи костельних земель. Але тоді вона обовязана власникові заплатити за вивласнений обект по його фактичній ціні. І нічого простішого не було, як приноровити цю процедуру і до українських земель. Можна було їх забрати, але треба було за них заплатити. Кому? Очевидно, тому, **хто фактично й правно був і є власником цих земель.** А ним є одиноко та виключно український нарід і та церковна орґанізація, що її він у даному менті творить, себто Православна Церква. Досі уряд забрав від Православної Церкви округло 73 тисячі га. землі. Якби вартість одного гектара землі оцінити тільки на тисячу злотих, то це творилоб суму 73 міліонів злотих. Очевидно. вигідніше було заплатити 2 і пів міліона, ніж 73.

Чомуж Рим згодився на таку невеличку суму? Ватикан свою претенсію до церковних українських земель базував тільки на формальному принципі, а саме на тому, що колись українці цих земель творили Гр.-Кат. Церкву. З того титулу у хвилині, коли ця колишня Греко-Католицька Церква перетворилась на іншу церковну орґанізацію, Ватикан міг зголосити своє право, хай би й чисто формальне до відшкодування. І він це зробив та **відшкодування від царського російського уряду дістав повністю.** Через те тепер вдруге домагатись відшкодування властиво не було вже підстав тимбільше, що латинські костели на Холмщині й Підляшші фактично таки заволоділи значною пайкою церковних земель і очевидно не дали за цю землю ані сотика. З тих причин Ватикан властиво не міг дорожитись при заключуванні трансакції: кожна сума, яку годився йому заплатити польський уряд, була для Ватикану начеб дарунком від польського уряду, точніше сказати це була заплата за прислугу, яку Ватикан зробив польському урядові. Адже завдяки договорові з Римом витворилась омана леґалізації того стану, що повстав був при помочі доконаних фактів. І за цю саме прислугу, а не за право власности, Ватикан казав собі заплатити.

Може з фінансового погляду це і добра трансакція. Але з інших, передовсім релігійних міркувань вона не представляється дуже світло та є щонайменше ризиковна. Насамперед теперішнім договором не може захоплюватися Греко-Католицька Церква. Вона не тільки безпосередньо сама не дістала того, що колись творило її майно, але й бачить, що колишня приналежність до Греко-Католицької Церкви стала причиною нещастя для її братів, православних українців, та привела до великого зменшення національного українського майна. Греко-католики з сумом і прикрістю далі відчувають, як відкидають самий східній обряд, бож колишні греко-католицькі святині переробили тут і там на латинські костели, або їх просто руйнують і палять, замісць того, щоб їх з пієтизмом зберігати. А все це разом узяте ще й компромітує та підважує саму велику ідею зєдинення християнських церков: західньо-католицької та східньо-православної.

Адже не тільки православні українці, але й увесь православний світ ніколи не забуде того, яку ролю відіграв Ватикан в акції позбавлювання українського православного населення його вікових прав до церковної землі. Це роля спільника, завдяки якому ціла справа виглядає так, неначебто все було в порядку і нікому не сталась ніяка кривда. Нічого казати, що така роля понизить авторитет римо-католицького костела в очах усіх тих, що хотілиб у церковній орґанізації бачити заборола найвищих цілей. А вже понад усякий сумнів теприішній договір Ватикану з польським урядом перекреслить великі пляни на зєднання з Римом усього Сходу Европи.

Не можна не відмітити ще й того, що нова трансакція Риму проходить у своєрідній атмосфері, яка витворилась у Польщі на національно-релігійному фронті. Цю своєрідність творить відома „місіонарська" праця військово-поліційних чинників у прикордонних повітах Волині. А ще більше — висилка православних священиків та масове закривання, розбірка і палення православних, колись уніятських церков на Холмщині. Ця атмосфера кидає на договір Риму з Польщею таке понуре світло, що, гадаємо, його Рим не міг собі бажати.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

35)

Хай живе радянська влада! Хай живуть вожди революції! Хай живе третій комуністичний інтернаціонал! Ура, товариші! — несподівано закінчив комісар збитими аґітаційними реченнями свою промову.

Та селяни похнюплено мовчали. Червоноармійці заспівали інтернаціонал, як то завжди буває на радянських мітінґах. У часі співу частина зібраних сиділа і це викликало обурення в комісаря.

— Ви щож, хахли чортові! — визвірився на присутніх. — Не знаете хіба, що інтернацоналу треба вислухати стоячи? Під арешт захотілося? га?

— Таж ми не знали, що то таке співається, — винувато відповідали селяни.

— Так отже знайте, що інтернаціоналу треба слухати стоячи. Вважайте набудуче! — гостро прикрикнув комісар. — А тепер до вибору голови і секретаря зборів. Ну, головою буду я — говорив він далі, не даючи селянам прийти до слова. — А на секретаря покличу товариша Єпимахова. Товариш Єпимахов, прошу заняти місце.

На сцену вийшов червоноармієць і засів до стола. Наче на пересторогу селянам оба виняли револьвери, погралися ними і положили коло паперів. Зачудовані і зніяковілі селяни приглядалися до тієї процедури у гробовій мовчанці; лише червоноармійці переглядалися насмішливо, значучо підморгуючи в сторону селян. Комісар обвів усіх суворим зором і заговорив знову:

— Отже приступаємо до вибору ревкому. Намічені нами отсі кандидати: на голову ревкому товариш Бреґман; його заступником товариш Колотілкин; секретарем товариш Єпимахов, секретар зборів. Двох членів ревкому можете призначити своїх незаможніх селян. Тільки попереджую: ані один куркуль не повинен пройти у ревком!

Селяни стали перешіптуватись та виявляти своє невдоволення боялися. Вигляд озброєних червоноармійців приглушував їхнє обурення. Комісар скочив з місця:

— Ну? Чого там перешіптуєтеся? Невдоволені?! — закричав на селян. — Говоріть, чого хочете? Ну, ось хоч ви, скажіть! — указав на старосту. — Ви, здається, тут отаманом є... Говоріть!

— Селяни невдоволені з кандидатів — виступив наперед староста. — Ми намітили своїх кандидатів. Жид у нас один у селі, а ви його намітили на голову ревкому. Когож він репрезентуватиме? Хіба свою родину.

— Та й ви призначуєте двох кандидатів своїх, селян — заскрипів голос комісаря.

— Яке значіння матимуть два селяни проти трьох чужинців? Більшість усе буде по їхній стороні — озвався Бабенко з гурту.

— А хто то там такий мудрий? — злобно кинув комісар. — Підійди но сюди; я хочу бачити твоє обличчя.

Бабенко підійшов. Cруль нахилився і став щось нашіптувати червоноармійцям. Ті згідливо потакнули головами.

— Ці оба завзяті петлюрівці, неньколюбці, товаришу комісар — потиху пояснив Єпимахов.

— Петлюрівці?... Знайдем на них місце... А покищо не треба іритувати селян... може до розрухів прийти — відповів комісар також потиху. — В ночі можемо захопити всіх неблагонадійних. — А далі знов звернувся до селян:

— Отже ви невдоволені з кандидатів, га? Ну, ми вашої згоди і не доходитимем... Але вибори всеж таки переведено! — заговорив погрозливо. — І нехай хто попробує не подати голосу на наших кандидатів! Цим він виявить своє невдоволення з радянської влади, і вона знайде йому певне місце...

Селяни не відповідали на погрози. Бабенко хотів був щось сказати, та комісар не дав йому прийти до слова. Суворо блискаючи очима, заговорив скороговіркою:

— Так отже на голову ревкому кандидує товариш Бреґман, ваш односельчанин. Хто проти? Підніміть руку!

Селяни сиділи непорушно.

— Вибраний через акламацію! — певним голосом потвердив комісар і продовжував тим же тоном: — На заступника голови кандидує товариш Колотілкин, ось цей — показав рукою на президію. — Хто проти?... Вибраний через акламацію! — вже навіть не чекаючи, чи хто з селян не підніме руки, потверджував вибір призначених ним же кандидатів. — На секретаря — товариш Єпимахов. Хто проти?... Вибраний через акламацію! А тепер призначіть двох своїх кандидатів-селян. Тільки не куркулів і не неньколюбців. Ну, призначуйте! — закінчив наказуючим тоном.

— Ми не беремо ніякої участи у цих виборах. Призначуйте далі своїх кандидатів, москалів чи жидів — заговорив Бабенко.

Комісар скипів; поскакувала з місць і вся „президія".

— Дак ето чтоже, товарищі, бунтувать задумалі?! — вискочив Колотілкин. — Ми імеем тут силу і не вам бороться с нами.

— Не бунтувати — відповів староста. — Тільки селяни хочуть вибрати свою владу, селянську й українську, а не москалів із жидом. Коли ви призначили самі себе кандидатами, то і вибирайте себе самі. Селяни не подадуть за вас голосу. Призначуйте і решту своїх червоноармійців; ми знатимемо, що в нас не виборна влада, а окупаційна, призначена москалями. Чи будемо виконувати її розпорядки, це інша справа... Не виконаємо ні одного на шкоду селу і селянству.

Президія не сподівалася такого звороту справи, щоб кілька відважних набралися сміливости перечити їй, бойкотувати кандидатів і самі вибори. Та вжити сили не посміла. Комісар іще попробував селян умовляти:

— Не будьте дітьми, громадяни. Я не вірю, щоб усі зібрані були проти виставлених військовою владою кандидатів. Це певно цих кілька загорілих неньколюбців. Я мав би право арештувати їх і відставити, куди слід, але свого права не вжию. Отямтеся. Невже ви всі проти наших кандидатів? Ану, попробуємо. Хто проти вибраного ревкому, підніміть руки. Не бійтеся, кари за це не буде — запропонував селянам.

— Всі... Всі проти!, Влада має бути наша, селянська! — загули на перебій зібрані і піднялися вверх сотки рук.

— Одноголосно — процідив зіритований комісар.— У такому разі вибори відкладаємо на кілька днів пізніше, а покищо розходіться спокійно по домах.

Комісар радо вжив би був сили. Не вагавсяб навіть розстрілити кількох свідоміших, та боявся. В селі станув здекомплетований курінь, не більше двісті червоноармійців, а саме село свідоме, та й не без зброї. Несподіваним нападом могло розігнати курінь на всі чотири сторони, оголосити досить слабому большевицькому фронтові війну в запіллю. Надумував, що має діяти. Постановив, коли вже всі поснуть у селі, перевести арешти найбільш неблагонадійних, за вказівками Рудого і Бреґмана, а тоді залякане селянство піддасться його волі. І знову став перешіптуватись зо своїми помічниками.

А селяни спокійно виходили, проводжені ненависними поглядами червоноармійців. Мовчали, бо не бажали розмовами викликувати вовка з лісу, стягати на себе підозріння в неблагонадійності. Та в душі кожний присягався противитись новій, нахабній владі, що нібито несла соціяльне визволення працюючих, а в дійсності накидала на село свою важку руку із скривавленими пазурями, бажала рядити селянським життям. Адже їхні сини воюють з отою самою владою вже кілька місяців.

По відході селян комісар зарядив строге поготівля, наказавши в строгій таємниці бути готовими на нічну виправу, а тимчасом обходитися з селянами якнайделікатніше, щоби приспати їхню чуйність. Червоноармійці розійшлися передавати сотням розпорядження. Пішов і комісар з невибраним ревкомом до товариша Cруля Бреґмана. Той бідкався, переконував комісаря, що він так і знав, що з тих виборів нічого не вийде. Треба було ревком призначити, зіставити йому охорону зо трицять червоноармійців, а тоді радянська влада міцно загніздиласяб у селі. Семен зо свого боку нашіптував Колотілкинові і Єпимахову. Ті крутили головами і відмовляли зрезиґновано:

— Нда... Народец... Ето тебе, братец, не тьомная Расея!"

(Дальше буде).

В школі.

— Як твій брат має пять яблук, а ти забереш йому три, який буде вислід?

Сварка.

З ДНЯ

ВАКАЦІЙНІ НАСТРОЇ.

Говорив кілька тижнів тому один громадянин до другого: „Тішуся, що незадовго жінка поїде собі на фарму. Трохи і я при тім відпочину. Правда, на фарму я не поїду, тільки буду далі в місті, але ніхто мені не буде говорити, що маю робити, куди йти. Ніхто мені не буде туркати над головою. Нагадаю собі старі, „кавалерські" часи, коли то ми разом з хлопцями забавлялися нераз і до пізна вночі. Нераз випили і закусили, нераз заграли в карти. Бувало йду серед півночі, або й по півночі, додому й не журюся, що треба буде перед кимсь оправдуватись. Роби, брате, що хочеш''...

Він на хвилю задумався і додав: „А тепер не те. Правда, моя жінка дуже добра, ретельна, чесна. Вона добра господиня. Та й звик я до неї надобре. Але всетаки хочеться нераз нагадати старі часи й робити те, чого забажається".

На згадку „кавалєрських часів" і той другий громадянин зарухався. Видно було, що тема і для нього цікава. „А вжеж", потакнув він. „Чоловікові іноді таки хочеться зажити повної волі й робити те і друге без страху, що має жандарма над собою". Висказавши на адресу своєї жінки також кілька компліментів, мовляв, „вона добра і статочна господиня", обидва ті громадяни рішили „дати собі духа", як жінки поїдуть на фарму. „Погуляємо трохи", промовили вони до себе й, усміхаючись, задоволено розійшлися.

ЖІНКИ НА ФАРМІ.

За кілька тижнів ті два громадяни знов зійшлися. Їх обличчя сияли радістю. „Чи ваша вже поїхала?" — питає один. „Ага, вчора, а ваша?" „Моя також". „Добре. А де тепер?"

Порадившись трохи, вони рішили піти до салуну і випити по склянці пива. Зайшли до середини, сіли біля столика і стали пити пиво та одушевлятися „свободою". По салуні вешталися ріжні типи. Деякі з них були з пяними червоними обличчями. Один з них підійшов до столика, при якім сиділи два наші статочні громадяни, і по пяному захрипів: „Лисен, бойс, вудзю тріт мі ту е дринк?" „Коман, коман", відповів один з наших громадян, відтручуючи пяницю. Замовили собі наші „свободолюбці" ще по склянці. Чомуж би ні? Жінок нема, не треба перед ніким оправдуватись, де був і що робив. Та тут якийсь пяний „бом" підніс вгору склянку і, виголошуючи тост, вилив пиво на голову одному з наших громадян. Той зірвався на ноги. Але що було з пяницею робити? Докінчивши пиво вони вийшли.

А коли зголодніли, пішли шукати ресторану, щоб щось перекусити. І там вони знайшли подібні відносини до тих, що були в „салуні": чужі, брудні типи, несмачний харч. Повештавшись так по вулиці, вертались додому. Та дім був порожний; жінка була на фармі.

За кілька днів „свобода" нашим громадянам почала набридати. Чухаючи потилицю, вони почали рахувати дні, коли жінки назад повернуться.

ТАКЕ ЖИТТЯ.

Таке ціле наше життя. Люди часто самі не знають, чого хочуть, і що дає їм задоволення та робить їх щасливими. Щойно коли вони це втратять, починають цінити те, що мали передтим. Та у випадку „жінки на вакаціях" вони можуть відзискати те, що втратили. Але що робити у випадку, коли люди раз навсе стратили те, що було джерелом їх щастя, й не можуть відзискати цього назад?

Воно не булоб може таке прикре, якби чоловік знав, що втратив щось дороге не з власної вини. „Щож, я робив усе, що міг, але не помогло", може сказати собі в тому випадку чоловік. Але що скаже та людина, яка вперто, сліпо, необдумано підкопувала сама своє щастя, сама нищила його й сама позбувалась тої речі, особи, чи цілого комплексу обставин, які робили її щасливою? У такому випадку втрата є далеко болючіша, бо тоді на кожному кроці якийсь третій голос у чоловіці все повторяє: „Ти дурень, дурень".

ПІЗНАЙМО ОКРУЖЕННЯ.

Вже старі грецькі фільософи говорили, що найбільшою штукою на світі є пізнати себе самого. Далеко лекше пізнати помилки іншого чоловіка, ніж свої власні. Нераз видно мов на долоні, як якийсь чоловік поповнює велику дурницю і жене себе до катастрофи. Не поможуть осторогі іншого чоловіка.

Та найбільше кумедним є те, коли той, що остерігає, рівночасно сам робить дурницю і її не бачить.

БДЖОЛЯРСТВО У СТАРОВИНІ.

Образ першого вулия знайшли зображений на камяній плиті в Альбусірі в Єгипті, що походить приблизно з 2,600 року перед Христом. Цілі образи з життя бджолярів знайшли на мистецьких рельєфах у гробі в єгипетському місті Теби, якого вік оцінюють на 600 літ перед Христом. Вулиї, зображені там, це широкі вальці, покладені один на одному прямовисно, в кількох верствах. Та найцікавіше в тому те, що зовсім такі самі вулиї подибуємо в Єгипті (нпр. в околиці Люксору) і сьогодні. Плекають і таку породу бджіл і вживають такого самого бджолярського приладдя, як тому 4500 літ.

Обережні шотляндці.

Два молоді шотляндці сідають до автобусу. На одному перестанку всідає молода, гарна дівчина.

— Дивися, що за гарна дівчинка — каже один з них. — Як думаєш: варто до неї заговорити?

— Очевидно — каже другий — але зачекаймо, аж вона заплатить саме за себе білет.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

У ВІЧНУ ПАМЯТЬ ТОВАРИШЕВІ, ЧЛЕНОВІ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ТОВАРИСТВА.

Дня 21. червня ц. р. попрощався з цим світом по короткій, а тяжкій недузі Теодор Соколовський, студент теольогії в Гартфорді, Конн. Заскоро пішло на вічний спочинок виснажене злиднями й недостачами молоде тіло, хоч завзятий та витревалий дух рвався до життя, до боротьби за кращу майбутність. Перестало битися серце, що так любило Україну й бажало їй служити тут на іміграції серед своїх і чужих. Не стало молодого воїна, що поборов усі життєві труднощі, та не мав сили опертися смерті. Голод і холод, мозольна умова й фізична праця, безнастанна журба підкопали здоровля й відбирали останки сил, хоч покійний не давався й бадьоро ставив чоло всім життєвим недостачам. Він бажав учитись і самостійно пробити собі шлях життєвий, бо вірив у силу науки, в те, що просвіта й знання — це конечність життєва, коли хто хоче заняти якенебудь становище й вести корисну працю на народнім полі у вихованні американсько-українського покоління. Все й усюди покійник памятав, що він українець. Був гордий зо свого походження й отверто до нього признавався перед чужинцями, коли це було вказане. Приїхавши на виклади в університеті у вишиваній сорочці, він тим часто давав почин до дискусій про український нарід, будив тим заінтересування серед американських студентів, а то й професорів. А через спокійну, ввічливу вдачу, слухняність та трудящість ставав приятелем студентів і вчителів в Колюмбійськім і Гардфордськім університеті. Тим способом мав змогу ще більше розказати, „хто ми й чиї ми діти". Іноді лишав американцям на спомин писанки, вишивані рушники, а то й ляльки, прибрані в народній стрій, щоб тою дорогою залишити у них живу, незатерту згадку про українське мистецтво.

Часто ходив, а то і їздив з відчитами по ріжних американських церквах, товариствах, школах, приватних домах, щоб розголосити українське імя, і збудити симпатію та краще зрозуміння наших визвольних змагань. І йшов радо, непримушено, не зважаючи на слабе здоровля, почуваючи, що він сповняє обовязок, що до цього кличе його національна честь і любов до України. За його почином основано в Колюмбійськім університеті курс української мови. Тут він постарався про виставу української культури й мистецтва. В бібліотеці Колюмбійського університету полишив кілька власних книжок англійською й українською мовою, щоб інші хоч припадком прочитали про „мою Україну й любого Шевченка", котрого твори знав дуже добре та дорожив ними як дорогим скарбом. Цікавився найменшою ділянкою праці української іміграції, Українського Народного Союзу й вірив у його силу та незломний труд у змаганнях за волю краю й кращу майбутність української іміграції.

І цього молодого каменяра, що кував собі долю та хотів розбити скалу байдужності й оспалости серед роджених тут українців, не стало. Помер вірний син України, що готов був життя віддати за її долю. Заплакала також і церква, що стратила ідейного провідника, котрий бажав вести роджену тут американсько-українську молодь до світла правди й знання.

Чи намарне пішли його труди, надії, сподівання? Ні! Ми, члени Українського Університетського Товариства, в яких імені це пишу, будемо памятати, хто був Теодор Соколовський; ми леліятимемо ідею, що зорею світила в житті цього трудящого, пильного студента, багатого духом Українця, що помер тілом, але остався живий духом.

Прийми від нас, Дорогий Товаришу, отсих кілька слів, а замісць вінка на могилу, що тепер пишається в зелені, пересилаємо скромну лепту в сумі $5 на Рідну Школу, себто на ту інституцію, котру Ти так любив і бажав піддержувати.

Марія Лехицька.

ЧИ РИБИ БЕЗСМЕРТНІ?

Вік риби можна пізнати подібно, як пізнаємо вік дерева. Бо таксамо як дерево дістає нову верству на своєму пні, так теж на лусках риби що року приростає одна нова верства. Одначе ті верстви на рибячих лусках такі тонесенькі, що бачити їх можемо лише крізь мікроскоп. Зраховували такі верстви і ствердили, що риби належать до звірят, що живуть дуже довго. Так напр. подибували вже коропи столітні і старші.

Риби не лише перевищають, пересічно беручи, сухопутні звірята довговічністю, а ріжняться від них також тим, що в риб нема старости, коли цією назвою називати будемо не поважний вік, а знемочніння, яке приходить із літами. Столітній короп не виявляє ніяких познак старечого знемочніння. Мязні його сильні, як і в молодого коропа, тканки не твердують, короп, хоч старий, є жвавий і свіжий, як і молодий його товариш. Ба, риби хоч уже дожили гарного віку, не перестають рости. Так напр. камбала, яка стає „зрілою", себто полово розвиненою, на 6 або 7 році життя, як доживе 25 літ, є двічі така довга, а пять разів тяжча, ніж коли має 7 літ.

Все промовляє за тим, що риби не вимирають ніколи зо старости, а гинуть або наслідком недуги або наслідком нещасливого випадку, за який у риб не тяжко, бо більшість риб це мясоїдні хижаки, або, кажучи по людськи — розбишаки, а рибяча держава не має поліції, яка спокійних громадян берегла би від напасників. Колиб не ті випадки та не недуги, хто зна, чи риби не були би безсмертні.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Звідомлення Злучених Відділів У. Н. Союзу.

На чергових зборах Злучених Відділів У. Н. С. 21. серпня ц. р. вирішено такі справи:

1) **Союзове Свято** (24. листопаду).

Виконуючи ухвалу зборів, екзекутива наняла салю на свято У. Н. С., яке відбудеться в День Подяки, 24. листопаду ц. р.

В дискусії над програмою рішено влаштувати це свято в двох частинах: 1) концерт, полученний **зо святочним принятям нових членів У. Н. С.** 2) Забава з танцями.

Екзекутиві доручено виготовити програму концерту та поробити всі потрібні кроки для переведення свята.

Увесь дохід призначено на закупно Українського Городу в Філядельфії.

2) **Український Город у Філядельфії.**

Предсідник Злучених Відділів, д-р В. Ґалан, повідомив, що ввесь прибуток із Союзового Здвигу є зложений в банку з призначенням на закупно Городу.

Справа закупна Городу поступила вперед, бо вже намічено догідне місце та створено тимчасовий комітет усіх організацій. Цей комітет має зібрати всі потрібні інформації відносно купна та скликати збори всіх організацій Філядельфії в осени.

В довшій та дуже основній дискусії всі приявні урядники і делєгати висказувались за потребу купна такого Городу та підносили його велику моральну й культурну вартість у вихованні нашої молоді.

Збори затвердили вибір тимчасового комітету та приняли до відома дотеперішню працю.

3) **Організаційні справи.**

Навязуючи до продовження кампанії в приєднуванні нових членів, д-р В. Ґалан зазначив, що ця праця поступила гарно вперед між філядельфійськими відділами. Предсідник згадав теж, що якась інтернаціональна большевицька організація веде велику пропаганду серед наших людей і деколи заманює до себе людей, які відомі нам як свідомі українці. С. Слободян, гол. радний У. Н. С., подав деякі дати з господарки ріжних інтернаціональних інституцій та згадав про причини непорозумінь у відділах.

В дискусії забирали голос пп. Рибак, Головатий, Гвіздь, Горохівський, Пеленський, Сорока, Стриковський та Лезняк, а її вислідом були отсі ухвали:

1) У. Н. Союз це найбільша і наймодерніша українська організація, яка дає найбільші моральні і матеріяльні користі, дозволені законами стейтів та обоснувані на практиці усіх великих асекураційних компаній.

2) У принятті нових членів треба звертати увагу, що У. Н. Союз це **українська** організація й обовязком кожного свідомого українця належати до своєї організації. Приналежність до інтернаціонально-большевицьких організацій у ніякому разі не можна получити зі свідомим українством.

3) Урядники філядельфійських Союзових відділів вважають своїм обовязком остерегти наш загал перед приманою дешевого життєвого обезпечення, — бо колись прийдеться їм дорого за це „дешеве" обезпечення заплатити.

4) Великою перешкодою в приєднуванні нових членів є непорозуміння у відділах. Причиною тих непорозумінь є: а) самі урядники, б) велике число хорих, в) погане книгове діловодство, та г) невідповідна обслуга членів.

Щоб зарадити цьому, збори покликають статутову комісію (д-р В. Ґалан, М. Рибак і М. Головатий) для вироблення нового одностайного статуту хорих. Рівночасно доручується статутовій комісії влаштувати курс **секретарського діловодства**, й коли можливо, ввести одностайне діловодство в усіх відділах філядельфійської округи.

5) На порядку нарад наступних зборів ставити точку **організації** на перше місце.

6) Урядники відділів філядельфійської округи, котрі бажають говорити на радіо, повинні виготовити свою промову та заслати до голови Злучених Відділів (W. Gallan, 1134 Atwood Rd., Phila., Pa.,), а він призначить час (кожної суботи між год. 2—3 поп. стації W. D. A. S.).

4) **Молодечий Клюб У. Н. С.**

Дикусію над Молодечим Клюбом перенесено до других нарад — зогляду на пізню пору. Д-р В. Ґалан повідомив приявних, що Молодечий Клюб під проводом молодого Д. Слободяна розвивається дуже гарно. Бейзболова дружина не тільки закупила уніформи і прилади, але має навіть готівку в своїй касі. На осінь і зиму вони підготовляють широку працю — і нам треба дати їм повну піддержку. Збори закінчено в найкращому порозумінні та свідомості, що вирішено дуже багато організаційних справ, та тим покладено основи до зєдинення всіх філядельфійських українців в найбільшій нашій організації, У. Н. Союзі.

Управа Злучених Відділів У. Н. С. у Філядельфії.

ПОЖИТОК ІЗ ГРОМІВ І БЛИСКАВОК

Люди у пошуканці нових сил природи, яким могли би приказати працювати на себе, не забули робити проби, щоб запрягти енергію громів і блискавок до людського ярма. Проби ці — покищо — не можуть похвалитись успіхами. Та не треба забувати, що сама природа, без помочі людського приладдя, вихіснує енергію атмосферичної електричности із користю для людей. А саме блискавка примушує азот, який є у повітрі, лучиться з киснем. Азотову сполуку, що з того повстає, сполікує дощ, вона спадає на землю та гноїть її, бо — як відомо — така хемічна сполука це дуже добрий гній для ріллі. У фабриках штучних погноїв наслідують спосіб, у який такі сполуки витворює буря громами та блискавками. Одначе фабрики, щоб витворити штучні погної, мусять працювати електрикою, за яку дорого платить, а буря дає азотові погної даром. І тих погноїв природа продукує у своїх „лябораторіях" багато, бо яких 200 міліярдів фунтів річно (на всій землі). Так то кожна буря заощаджує хліборобові гарні гроші, які інакше мусів би видати на штучні погної.

Заковика.

— Дорогий, ти купив мені куховарську книжку, але я не можу з неї користати...

— Чому?

— Бо там усі приписи на шість осіб, а нас лише двоє.

ВИПЛЕКАВ ГАРНУ КУКУРУДЗУ.

Д. П. Флин, машиніст з Тулси, в стейті Оклагома, посадив собі кукурудзу на своїм подвірю. Виросла кукурудза на 14 стіп заввишки. Кажуть, що це найвища кукурудза в цілім стейті.

Нереальне.

Він: — Якби ти мала до вибору: міліонера, якого не любиш — вбогого юнака, якого любиш; кого би ти вибрала?

Вона: — Не завертай мені голови нереальними прикладами.

Він: — Нереальними? Як то?

Вона: — Бо де є такий міліонер, якого я могла би не любити?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

На визвольну боротьбу.

Дуже відрадним є явище, коли свідомі українці при всяких оказіях не забувають за Рідний Край і стараються зібрати на його потреби якусь жертву.

Так поступили також гості на весіллі Іллі Ґоя і панни Анни Лихви, яке відбулося 19. червня ц. р. На бажання молодого Павло Головчак попросив присутніх гостей, щоб зложили жертву на визвольну боротьбу. Хоч гостей не було багато, бо весілля відбувалося вдома, проте вони зложили $13.20, які переслано через Обєднання на згадану ціль. Зложили по $1: І. Ґой, П. Головчак, Г. Купчевич, П. Вербинський, Т. Сендеґа, Ф. Коростинський, пані Коваль, пані Сайко, К. Онисик, пані Лихва; С. В. Палівода 50 ц.; по 35 ц.: А. Коваль, Д. Палівода, О. Онисик; по 25 ц.: А. Сербаб, В. Лихва, І. Якимів, В. Свірчак, О. Ціхоцький, С. Лихва. Збіркою занялися: Марія Ціхоцька і Павло Головчак.

Марія Ціхоцька.

—o—

ШІКАҐО (САВТ САЙД), ІЛЛ.

На визвольну боротьбу.

З нагоди 25-літнього подружого життя приятелі громадян В. Саґанів уладили їм несподіванку в неділю, 10. липня. Це було т. зв. срібне весілля. Гості побажали ювилятам прожити других 25 літ і святкувати „золоте весілля". І не забули також про Рідний Край. Згадали за вбивство бл. п. Е. Коновальця і на зазив найстаршого віком українського націоналіста в Шікаґо, п. В. Савчина, зложено такі жертви на визвольну боротьбу: А. Олешко $4; по 1: В. Савчин, В. Саґан, Ю. Кріль, І. Побуцький, В. Гавришко, М. Урбан, В. Кочерепа, І. Тарандій, Д. Кошіль, Т. Пелех, М. Маґзяк, П. Жовнірчак, Н. Гуменяк, Демко, М. Кіт, В. Шемердяк; по 50 ц.: Подоляк (молод.), Д. Гарасим, В. Федор. Разом $20.50. Гроші вислано до централі О.Д.В.У.

І. Побуцький.

—o—

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На визвольну боротьбу.

Підчас академії в честь бл. п. полк. Евгена Коновальця і на протестаційнім вічу, яке відбулося в неділю, 19. червня, зібрано такі жертви: Юл. Куць $10, д-р Іван Смук $5, Янишин $4, І. Когут $3, а по $2: І. Кушнір, А. Оленець, І. Вищук, М. Мандзяк, І. Брудний, С. Куропась, Д. Островський, П. Васильовський, В. Тимчук, Н. Гуцул і Й. Яворський; по $1: П. Дідик, М. Яворський, Р. Попадюк, І. Роїк, К. Ґавлічинський, П. Жовнірчак, М. Гірняк, Н. Вольховецький, Г. Шавалюк, І. Граб, Д. Попадюк, С. Зелінка, Рибий, С. Смук, І. Дякун, Х. Крук, А. Ґлух, В. Любас, М. Леськів, пані Боднарчук, С. Плетяк, Стронський, Кіняк, Гаврилюк, Р. Сидорик, І. Курко, Н. Кликун, А. Мадзяк, А. Ґрицик, І. Подола, Тимець, Н. Мелешко, В. Великий, І. Миленький, Г. Семочко, В. Дубик, А. Крупяник, М. Семків, Г. Сенів, К. Ярємцьо, Ю. Маринів, В. Саґан, Д. Кулиняк, І. Пінило, М. Савчин, І. Осідач, о. П. Ковальчик, Н. Пашко, А. Яремій, В. Дідик, І. Стефанюк, Дубас, Е. Команишин, Т. Шпікула, Т. Менцірський, А. Панькевич, Д. Забіяк, М. Огниста, А. Боднарчук, Й. Коцовський, Н. Мотлюк, Н. Николишин, проф. О. Грановський, М. Риза і Н. Кордик; Кокольський 50 центів. Разом з дрібними датками зібрано $133.07. По заплаченні розходів гроші вислано через центральну управу ОДВУ на визвольний фонд.

М. Риза, секр.

—o—

БОФАЛО, Н. Й.

З хрестин на визвольну боротьбу.

Дня 12 червня ц. р. в домі гром. Тимковичів відбувся обід з нагоди хрещення їх сина Е. Володимира. В домі зібралися запрошені знайомі. Підчас обіду велися бесіди про справи українського народу, про У. Н. Союз, якби його ще поважнішим і значнішим зробити. Бо хрещеник є також членом У. Н. Союзу, молодечого відділу. Згадано також імя бл. п. полк. Е. Коновальця. У звязку з тою справою забрав голос Дмитро Стефанюк і в своїй бесіді представив присутнім діла і заслуги нашого пол. Коновальця для визволення України. Присутні вшанували память полк. Коновальця повстанням з місць і постановили зложити жертву на підтримку орґанізації визвольної боротьби. По відспіванні національного гимну приступлено до збірки. Жертвували по $2: Сохан, Тимкович; по $1: о. Ф. Бонн, Семків, Стефанюк, Вітрових, Дубас, Володка, Кілин; Сукмановський 50 ц. Жертви в сумі $11.50 відіслано до Обєднання.

Дмитро Стефанюк.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На викуп дому Лесі Українки.

На повищу ціль зложили відділи УЧХ ОДВУ: від. 1 у Ню Йорку $5, від. 2 в Джерзі Ситі, Н. Дж., $5; від. 6 у Пасейку, Н. Дж., $5; від. 14 у Дітройті, Міш., $5; Стефанія Галичин $5; від. 171 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж., $3; у Ню Йорку: Анна Середа $2, по $1: Катерина Коблан, Юстина Левицька, Марія Близнак, Стефанія Галичин, Марія Гук, Павлина Жуковська, Е. Ляхович, Станислава Гурин, П. Задорецький, І. Марусевич, В. Душник, Л. Мишуга, Я. Гаврилко, Катерина Берків, Ліна Брикович, Анна Бурдиґа, Д. Силвеський, Марія Климишин, М. і К. Кий, пані Дичко, Н. Н., В. Валіґунда, Марія Демидчук; по 50 ц.: Марія Левицька, Марія Табака, А. Багриновська, А. Василик, Микола Берків, Х. Кизан, М. Педуліч, М. Терпливий, К. Прилуцький, К. Пелешок, Марія Баран.

З нагоди академії Лесі Українки зібрано в Ню Йорку з продажу відзнак при укр. кат. церкві $15.26, а з продажу відзнак при укр. прав. церкві $16.20.

Управа УЧХ ОДВУ.

—o—

ҐАРФІЛД, Н. ДЖ.

На визвольну боротьбу.

Гром. Семко і Марія Бакуненко в смутку поховали 9 липня ц. р. свого 12-літнього сина Павла. З тої нагоди по похороні відбулося приняття, на якім гості зібрали $15 на визвольну боротьбу. Гроші вислано через Обєднання.

„Затяжна" недуга.

— Як там Славко зо своєю ґрипою?

— Ну, він ще посидить собі якийсь час у лічниці.

— Невже? Так сказав лікар?

— Це ні, ...але я бачив його доглядачку!

ДИСКУСІЯ НАД ПИТАННЯМ АСЕКУРАЦІЇ ЗДОРОВЛЯ

—o—

Свого часу сенатор Вагнер з Ню Йорку вніс резолюцію за те, щоби перевести пробні студії над питанням асекурації здоровля, що булоб додатком до системи соціяльного обезпечення. Це привело до загальної дискусії медичної служби, яка тут існує, і спричинило гострий поділ опінії серед законодавців, соціольоґів та лікарів.

На початку цього року Народній Інститут Здоровля при Бюрі Публичного Здоровля Злучених Держав опублікував вислід дослідів про число тяжких недуг серед робітничого населення та про медичну опіку на підставі економічного стану. Це дало потрібну основу на предложення пропозиції за асекурацію здоровля для населення з малими доходами.

Досліди, зроблені в осени 1935 р. і зимою 1936 року, виказали такі факти:

1. Пересічного дня зимою загально 6,000,000 чоловіків, жінок і дітей позбавлені сил до праці, не можуть іти до школи або вести яку іншу діяльність через хворобу або нещасливий випадок.

2. Яких 2,500,000 людей, або 42 відсотки, з вище згаданого числа терплять через хронічні недуги: 1,500,000 з перестуди, інфлюенци або запалення легенів, 500,000 через нещасливі випадки, а решта через тяжкі недуги шлунка, печінки та запалення сліпої кишки.

3. Коли загальну річну втрату часу через недуги розложити на ціле населення краю, то на кожну особу, без ріжниці віку і пола, припадає пересічно по десять днів річно.

Висліджено, що найвища скаля безсилля через недуги буває серед родин з малими доходами, а також, виказано, що недостаточне харчування, лихе мешкання, небезпечна компетиція та нестійність ринку праці були головно відповідальні за це положення.

Спеціяльно високу скалю недуг подибано серед родин на допомозі, бо майже 60 відсотків вищу, ніж серед родин з річними доходами $3,000 і більше.

Дослід виказує, що медична опіка є невистарчальна. Майже половина ґруп з малими доходами живе по малих громадах і сільських округах, де є дуже мало ,або й зовсім нема шпиталів. Одначе навіть по великих містах дешева чи безплатна медична опіка не вистарчає для заспокоєння потреб тих, котрих не стати на приватну лікарську опіку.

Справу народньої асекурації здоровля д-р Томас Паран, голова Служби здоровля Злучених Держав, виясняє так:

„Ми дійшли до такої точки розвою громадянства, коли цілий загал, убогі та багаті, починає правно домагатись хоч найменшої охорони свого здоровля. Наші пляни для такої охорони здоровля мусять спиратись на засадах рівности для здорового породу, плекання здоровля, здержування недуг, безсилля і вчасної смерти. Питання здоровля стає в ряди інших основних принципів, а саме: свободи слова, віри, зібрань та голосування. Хто не має доступу до здоровля, той не всилі виконувати своїх обовязків, ані користуватись правами громадянства".

Сенатор Роберт Ваґнер зображує федеральну асекурацію здоровля як „останній соціяльний фронт". Він спостерігає, що коли незаможні дістають тепер публичну допомогу, то міліони людей з малими прибутками не мають ніякої охорони здоровля.

Противники федеральної асекурації здоровля не заперечують недостачі лікарської опіки, але противляться „соціялізації медицини", бо, мовляв, це понижить медичний рівень через уряд як посередника між хорим і лікарем. Вони побоюються, що таке виконування медичних завдань знеохотить найкращих медиків до дальшої професійної праці. Якщо уряд займеться справами медицини, платитиме лікарам, а від публики буде стягати податки на кошти, тоді в результаті буде лікарська опіка найгіршого сорту.

Американські медичні товариства взагалі критично ставляться до плянів асекурації здоровля. Вони вказують на охорону ґруп і забезпеку родинам шпитальної та медичної услуги, які тепер має середня кляса у більшості американських міст, і закликають, щоб достаточна медична опіка для незаможних була вдержувана місцевими, стейтовими і федеральними фондами, а хворий щоб мав вільну руку у виборі лікаря. Вони дальше підчеркують важність охоронних ліків, котрі тепер загально занедбано, і рекомендують, щоб збільшити публичні фонди на медичну освіту і досліди для підвищення медичного ступня.

ФЛІС.

Згодиться.

— Ваш плян добрий, але чи ваша жінка згодиться на нього?

— Напевно, тільки скажіть їй, що я не годжуся.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(51)

„Слухай, Івонно", промовив поважно Дик: „Я сам не пробуватиму втікати. На тім кінець. Як я можу сам утікати, а тебе лишати позаду?" — промовив він майже зо сльозами в очах. Дівчина поглянула на нього немов востаннє і собі заплакала. Своєю впертістю Дик виголосив собі засуд смерти. Але що було робити? Зрозуміння чести у хлопця було сильніше від життя.

Дик мало сподівався, що Док зможе їм помогти. Та всетаки його серце підказувало йому, що Док не опустить їх і що зробить усе, що тільки в його силі, щоб їх визволити. Але чи сила його була велика? Це був абсурд навіть надіятися чогось подібного. Та одна була правда: Док не опускав їх; ін слідкував за ними і чекав найменшої нагоди, щоб їм помогти.

Хоч він був і на волі, то був може менше щасливий, ніж Івонна і Дик. Бо що йому з його життя, коли його товариш і біла дівчина були в руках дикунів? Їм грозила смерть, а це було гірше, ніж би йому самому грозила. Коли він не лучився разом зо своїми товаришами, щоб разом з ними ділити долю, то виключно тому, що надіявся з волі їм помогти.

А Тарзан?... Цей могутній пан нетрів ще ніколи не почувався таким немічним, як тепер. Правда, на хвилю його серце зраділо з можливости втекти в нетри, але фактично тепер йому ще більша небезпека грозила, ніж колинебудь передтим. Зрадливий сторож видобув револьвер і, міряючи в нього, почав натягати язичок. Револьвер наперед видав маленький шелест, а потім грімкий стріл.